

תאריך עדכון: 03.01.2023

שם המחלקה: המחלקה לתלמוד ותורה שבעל-פה
שם ומספר הקורס: הסיפור התלמודי בבבלי ומקבילות בטקסטים
אחרים - מבוא וסיפורים קצרים
09-086-01

שם הקורס באנגלית:
The Talmudic Story in the Bavli and Parallels in other texts - Introduction and short stories

שם המרצה: ד"ר יונתן פיינטוך

סוג הקורס: הרצאה

היקף שעות: 1 ש"ש

סמסטר: א

שנת לימודים: תשפ"ד

אתר הקורס באינטרנט: lemida.biu.ac.il

א. מטרת הקורס ותוצרי למידה (מטרות על / מטרות ספציפיות):

מטרת על: היכרות מעמיקה עם האגדה בתלמוד הבבלי, עיצובה ועריכתה בהשוואה למקבילות ארץ-ישראליות במקורות תנאיים, בירושלמי ובמדרשים
מטרות ספציפיות:

1. היכרות עם סוגי האגדה החז"ליים, ועם האופנים שבו הם מופיעים בחיבורים השונים בספרות חז"ל.
2. היכרות עם דרכי העיצוב של סיפור האגדה החז"לי, ותרומתם לפרשנות הסיפורים ולהבנת המסר שלהם.
3. ההבחנה בין דרכי עיצובה ועריכתה של האגדה בבבלי ואלה שבירושלמי
4. הקניית רקע ומיומנות בביקורת הנמוכה וביקורת הגבוהה של התלמודים
5. עמידה על ההתפתחות של סיפורים בבבלי ובירושלמי תוך עיון מדוקדק בנוסח הסיפור ובכל המקבילות.

ב. תוכן הקורס

רציונל, נושאים:

בקורס זה נעסוק בסיפורי מעשי חכמים בתלמוד הבבלי, בתלמוד הירושלמי ובמקבילות נוספות. נשים לב לשפה של הסיפורים ולמבנה הספרותי שלהם. ננסה לעמוד על דרך ההתפתחות של כל סיפור שנלמד ולתאר את ההתפתחות הספרותית מן הצורה המקורית ועד לצורתו הנוכחית בתלמוד בבלי לפנינו.

מהלך השיעורים:

במהלך השיעור נעיין במקורות ראשוניים וננתחם לאור דברי הפרשנים המסורתיים ודברי החוקרים המודרניים. לקראת כל שיעור יתבקשו הסטודנטים לעיין במקורות ובספרות המחקר שיידונו בשיעור הבא.

תכנית הוראה מפורטת:

מספר שיעור	נושא	קריאה מומלצת
1	מבוא כללי לסיפור האגדה בספרות חז"ל	Rubenstein, Talmudic Stories, 1-14
2	סיפור האגדה החז"לי – ז'אנר ומקבילות	Rubenstein, Talmudic Stories, 15-33
3-5	גישתו של יונה פרנקל לסיפור האגדה, הביקורת החדשה	פרנקל, סיפור האגדה, 107-88, 174-197
6-7	התפתחות סיפור האגדה בבבלי – נוסח, מבנה והתהוות: סיפור רב אדא בר אבא (בבא בתרא כב)	פיינטוך, 'אגדת רב אדא' פיינטוך, 'על נוסח קדום'
9-10	סיפור רב אסי ואמו 1 – השוואת מקבילות בבבלי ובירושלמי ותרומתה לקריאת הסיפור	Rovner, 'Rav Assi'
11-12	סיפור ר' יוחנן וריש לקיש	חברוני, 'סיפור ר' יוחנן וריש לקיש'
13	סיכום וחזרה	

ג. דרישות קדם:

אין

ד. חובות:

נוכחות - בקורס זה יש חובת נוכחות בכל השיעורים, שתיבדק מדי שיעור. תלמיד שייעדר מעל שתי הרצאות בכל סמסטר ללא סיבה מוצדקת לא יורשה לגשת לבחינה המסכמת או להגיש עבודה, ולא יקבל ציון בקורס. ומבחן מסכם בסוף השנה על תוכן ההרצאות, דפי המקורות, וקריאת החובה.

הגשת מטלת כתיבה

מבחן מסכם בסוף הסמסטר

ה. מרכיבי הציון הסופי:

מטלת כתיבה שתוגש בסוף הסמסטר – 10%

מבחן מסכם בסוף הסמסטר – 90%

ציון מינימלי: 60

ו. ביבליוגרפיה:

גושן-גוטשטיין, אלון, חכם בודד על ערש דווי : 'סיפור מיתת רבי אליעזר (סנהדרין סח ע"א) - ניתוח אידאולוגי', מחקרים בתלמוד ובמדרש (תשסה), 79-112

הבלין, ש"ז, מסורת התורה שבעל פה : יסודותיה, עקרונותיה והגדרותיה, ירושלים, תשע"ב

חברוני, עידו, סיפור רבי יוחנן וריש לקיש לאור שיבוצו במחזור סיפורי רבי אלעזר בן רבי שמעון (בבלי בבא מציעא פג ע"א – פד ע"א)', *JSIJ* 22 (2022)

מאיר, עפרה, 'סיפורי-האגדה בהקשרים ספרותיים כתופעה מקבילה למצבי-היגוד משתנים : סיפור החסיד והרוחות בבית-הקברות', מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי יגיד (תשנא-תשנב), 81-97

מאיר, עפרה, 'השפעת מעשה העריכה על השקפת העולם של סיפורי האגדה', טורא ג (1994), 67-84

מאיר, עפרה, 'הסיפור תלוי ההקשר בתלמוד', בקורת ופרשנות 20 (תשמ"ה), עמ' 103-119

מאיר, עפרה, סוגיות בפואטיקה של סיפורי חז"ל, תל אביב 1993.

מוסקוביץ, לייב, 'לדרכי שילובן של אגדות בירושלמי – בירורים ראשוניים', אסופות י"א (תשנ"ח), עמ' קצ"ז-ר"ט

פיינטוך, יונתן, 'אגדת רב אדא בר אבא – כפל הקשרים וכפל מסרים לאגדה בסוגיה תלמודית אחת', מחקרי ירושלים בספרות עברית כז (תשעד), עמ' 1-19.

פרידמן, ש"י, פרידמן, 'על דרך חקר הסוגיא' (מבוא ל'פרק האשה רבה בבבלי'), מחקרים ומקורות א' (בעריכת ח"י דימיטרובסקי), ניו-יורק, תשל"ח, עמ' 283-321

פרידמן, ש"י, 'לאגדה ההיסטורית בתלמוד הבבלי', ספר הזכרון לשאול ליברמן (בעריכת: ש"י פרידמן), ניו יורק, תשנ"ג, עמ' 119-164

פרנקל, יונה, עיונים בעולמו הרוחני של סיפור האגדה, הקיבוץ המאוחד תשמ"א

פרנקל, יונה, דרכי האגדה והמדרש, גבעתיים תשנ"א

פרנקל, יונה, מדרש ואגדה, תל-אביב תשנ"ז

פרנקל, יונה, סיפור האגדה – אחדות של תוכן וצורה, תל-אביב, תשס"א

פרנקל, יונה, 'האגדה שבמשנה', מחקרי תלמוד ג', ירושלים, תשס"ה, 655-683

רובנשטיין, ג'פרי, 'סיפור תנורו של עכנאי : ניתוח ספרותי', בתוך : הגיון ליונה (בעריכת : י' לוינסון), י' אלבוים וג' חזן-רוקס), ירושלים, תשס"ז, עמ' 457-478

שושני, רונית, 'רשב"י במערה ואליהו במדבר : אנלוגיה בין סיפור תלמודי לסיפור מקראי', *JSIJ* 6 (2007), 13-36

Feintuch, Yonatan, 'Anonymous Hasid' Stories in Halakhic Sugyot in the Babylonian Talmud', *JJS* 63 (2012), pp. 238-262

Feintuch, Yonatan, 'Uncovering Covert Links between Halakha and Aggada in the Babylonian Talmud - The Talmudic Discussion of the Yom Kippur Afflictions (bYoma)', *AJS Review* 40 (2016), pp. 17-32

Rubenstein, Jeffrey L., *Talmudic Stories, Narrative Art, Composition, and Culture*, Baltimore & London, 1999

Rubenstein, Jeffrey L., 'Context and Genre: Elements of a Literary Approach to the Rabbinic Narrative', *How Should Rabbinic Literature Be Read in the Modern World?* (Ed. M. A.

Krauss), Piscataway, 2006, pp. 137-165

Rubenstein, Jeffrey L., *Stories of the Babylonian Talmud*, Baltimore, 2010

Rovner, Jay, 'Rav Assi Had This Old Mother: The Structure, Meaning, and Formation of a Talmudic Story, *Creation and Composition; the Contribution of the Bavli Redactors (Stammaim) to the Aggada* (Ed. J. L. Rubenstein), Tübingen, 2005, pp. 101-124

קריאת חובה:

Feintuch, 'External Appearance'

Rubenstein, Talmudic Stories, 1-33